

نقش داوری در حل و اختلافات تجاری بین المللی و تاثیر آن بر تسهیل مبادلات و سرمایه گذاری

(تاریخ دریافت ۱۴۰۳/۰۷/۱۵، تاریخ تصویب ۱۴۰۳/۱۲/۰۳)

مارال کیوان^۱

دانشجوی دکتری حقوق بین الملل

دکتر مریم مرادی

عضو هیات علمی روابط بین الملل

مهدی پورکیانی

دانشجوی دکتری حقوق بین المللی

چکیده

در دوران جهانی شدن و گسترش روابط تجاری بین المللی، حل و فصل اختلافات تجاری به یک چالش مهم برای کشورهای مختلف تبدیل شده است. اختلافات تجاری نه تنها می توانند هزینه های بالایی به طرفین وارد کنند، بلکه ممکن است باعث اختلال در روابط اقتصادی و حتی کاهش سطح سرمایه گذاری های بین المللی شوند. یکی از راه های موثر در حل این اختلافات، استفاده از داوری بین المللی است که در سال های اخیر به عنوان یک روش جایگزین و مناسب به جای فرآیندهای قضائی سنتی در سطح جهانی مطرح شده است. این پژوهش به بررسی نقش داوری در حل اختلافات تجاری بین المللی و تاثیر آن بر تسهیل مبادلات و جذب سرمایه گذاری های خارجی می پردازد. هدف این پژوهش، تحلیل نحوه تاثیر داوری بر حل اختلافات تجاری بین المللی و اثرات آن بر تسهیل مبادلات تجاری و جذب سرمایه گذاری ها است. نتایج این تحقیق نشان می دهد که استفاده از داوری به ویژه در شرایط پیچیده و چند فرهنگی تجارت بین المللی منجر به تسريع در فرایند حل اختلافات و کاهش هزینه ها می شود و همچنین سیستم داوری کارآمد باعث افزایش اعتماد سرمایه گذاران و تسهیل شرایط سرمایه گذاری می گزدند. پژوهش حاضر از نوع توصیفی-تحلیلی است و به روش های کتابخانه ای و اسنادی برای جمع آوری داده ها از منابع علمی، مقالات تخصصی، گزارش های بین المللی و نمونه های موردی استفاده خواهد کرد.

واژگان کلیدی: داوری، سرمایه گذاری، ایکسید، امنیت سرمایه گذاری، حقوق بین الملل

مقدمه

قبل از اینکه انسان پی ببرد که برای حل و فصل اختلافات خود نیاز به یک تشکیلات قضایی دارد داوری وسیله ای برای حل و فصل اختلافات بوده است. ایجاد تشکیلات عریض و طویل قضایی باعث نشده که داوری از بین برود و این روش حل و فصل اختلافات در کنار دادرسی به حیات خود ادامه داده است. از اوایل قرن بیستم داوری برای حل و فصل اختلافات تجاری بین المللی بیش از پیش مورد توجه تجار و فعالان اقتصادی بین المللی قرار گرفت. امروزه داوری بخش جدایی ناپذیر حقوق تجارت بین الملل را تشکیل می دهد و بسیاری از نهادهای مربوط به حقوق تجارت بین الملل از طریق داوری توسعه و بسط یافته است. تجارت بین المللی امروزه به عنوان یکی از اصلی ترین ارکان رشد اقتصادی کشورها و بهبود روابط بین المللی شناخته می شود. این نوع تجارت، با وجود مزایای بی شمار، چالش های خاص خود را دارد که یکی از مهم ترین آن ها اختلافات تجاری است. اختلافات ناشی از تفاوت های فرهنگی، قانونی، اقتصادی و حتی سیاسی، می توانند به سرعت روابط تجاری میان کشورها را تحت تأثیر قرار داده و به اختلال در مبادلات تجاری سرمایه گذاری های خارجی منجر شوند. در این راستا، نیاز به روشی برای حل و فصل این اختلافات به شکلی سریع، بی طرفانه و مؤثر امری ضروری به شمار می آید. یکی از روش های برجسته ای که در سطح جهانی برای حل اختلافات تجاری استفاده می شود، داوری بین المللی است. داوری به عنوان یک روش غیرقضائی، از مزایای فراوانی برخوردار است که مهم ترین آن ها عبارتند از سرعت، کاهش هزینه ها، بی طرفی، و قابلیت اجرای بین المللی آرا. در شرایطی که طرفین یک اختلاف تجاری در کشورهای مختلف قرار دارند و سیستم های قضائی داخلی قادر به ارائه راه حل های مؤثر نیستند، داوری به عنوان یک نهاد حقوقی مستقل، گزینه ای بسیار جذاب و کارآمد برای حل اختلافات به شمار می آید.

داوری بین المللی نه تنها به عنوان یک روش برای حل اختلافات، بلکه به عنوان ابزاری برای ایجاد امنیت حقوقی و اعتماد متقابل در روابط تجاری و اقتصادی نیز شناخته می شود. این ابزار باعث می شود

که کشورهای مختلف بتوانند بدون نیاز به مراجعه به سیستم‌های قضائی داخلی، اختلافات خود را به گونه‌ای حل کنند که برای همه طرف‌ها قابل پذیرش و قابل اجرا باشد. همچنین، استفاده از داوری می‌تواند باعث کاهش ریسک‌های تجاری و افزایش اعتماد به سیستم‌های حقوقی کشورهای مختلف گردد. در نتیجه، داوری نه تنها به حل اختلافات کمک می‌کند بلکه مبادلات تجاری و سرمایه‌گذاری‌های خارجی را نیز تسهیل می‌کند.

هدف این پژوهش، بررسی دقیق نقش داوری در حل اختلافات تجاری بین‌المللی و تحلیل تأثیر آن بر تسهیل مبادلات تجاری و جذب سرمایه‌گذاری‌های بین‌المللی است. این تحقیق به دنبال شفاف‌سازی مزایای داوری به عنوان یک ابزار حقوقی، و همچنین تحلیل چالش‌هایی است که ممکن است در مسیر استفاده از آن در روابط تجاری بین‌المللی وجود داشته باشد. به علاوه، این پژوهش سعی دارد تا با بررسی تأثیرات داوری بر امنیت حقوقی و اعتماد متقابل، رابطه مستقیم آن را با بهبود شرایط اقتصادی و جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی تحلیل کند. با توجه به پیچیدگی‌های روزافزون روابط تجاری و اقتصادی در سطح جهانی، حل و فصل اختلافات تجاری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. روش‌های سنتی حل اختلاف مانند مراجعه به دادگاه‌های ملی ممکن است به دلیل طولانی بودن زمان دادرسی، هزینه‌های بالا و نبود بی‌طرفی کافی، بودن مسیر اداری طولانی نتوانند به طور مؤثر این اختلافات را حل کنند. در این راستا، داوری بین‌المللی به عنوان یک نهاد مستقل و سریع، راه‌حلی بهینه برای این چالش‌ها به شمار می‌آید. از این رو، شناخت دقیق فرآیند داوری و تأثیرات آن بر تسهیل روابط تجاری و سرمایه‌گذاری‌های بین‌المللی، برای تصمیم‌گیران اقتصادی و تجاری بسیار مهم است.

۱- مبانی نظری

۱-۱- داوری

در لغت به معنای قضاوت، حکمیت، حکومت و حکم است. داور یا حکم کسی است که درباره موضوعی به او ارجاع شده قضاوت می کند در مورد اینکه حق با چه کسی است اظهار نظر می نماید. داوری به عنوان روش حل و فصل اختلافات به صورت های گوناگونی تعریف شده است. مطابق تعریفی که در سال ۱۸۹۹ در کنفرانسی با حضور نمایندگان ۴۴ کشور برگزار شد داوری چنین تعریف شده است (حل و فصل اختلافات طرفین بر اساس رعایت قانون قضایی که خود انتخاب کرده اند. برخی از حقوقدانان داوری را به اختصار به (فصل خصومت توسط غیر قاضی و بدون رعایت تشریفات رسیدگی دعاوی تعریف کرده اند. (لنگرودی: ۱۴۰۲: ۲۸۴) در حالی که برخی دیگر تعریفی طولانی از آن بیان کرده اند: (داوری روشی است که با استفاده از آن دو یا چند شخص ذینفع حل و فصل را به یک یا چند (Rene, ۱۹۸۳, p.۵) شخص دیگر محول کرده اند. به هر حال برای بیان مفهوم کلی داوری آن را میتوان چنین تعریف کرد: (داوری فرایندی است که به موجب آن اختلاف طرفین نسبت به حقوق و تکالیف قانونی خود از طریق قضاوت یک یا چند نفر داور به جای دادگاه حل و فصل می گردد و تصمیم مزبور لازم الاجرا خواهد بود.

۲- تاریخچه داوری

۲-۱- داوری در رم باستان

داوری به یونان باستان باز میگردد؛ زیرا حلو فصل صلح آمیز اختلاف بین مردم و دولتها برای نخستین بار در یونان باستان انجام شده و توسعه یافته است. داوری بین المللی در رم باستان، اگرچه با مفاهیم و فرآیندهای حقوقی امروز بسیار متفاوت بود، ولی اصولی از آن به سیستم های حقوقی مدرن منتقل شده است. امپراتوری روم، با ساختار حقوقی پیچیده اش، به شکلی خاص و قابل توجه در زمینه حل و فصل

اختلافات تجاری، حقوقی و حتی میان‌ملت‌ها، استفاده می‌کرد. اصول و روش‌های داوری در رم باستان تأثیر بسیاری بر توسعه سیستم‌های حقوقی و داوری در جهان داشتند. (ربوک: ۲۰۰۴: ۴۹)

۲-۲- داوری بین الملل در قرون وسطی

داوری در قرون وسطی، در حالی که به عنوان یک ابزار غیررسمی و موقت برای حل اختلافات به‌ویژه در مسائل تجاری و دیپلماتیک عمل می‌کرد، اصولی را شکل داد که امروزه در داوری بین‌المللی مدرن همچنان به کار گرفته می‌شود. در این دوران، به‌ویژه کلیسا و مقامات مذهبی نقش مهمی در فرآیندهای داوری ایفا می‌کردند، در حالی که داوری‌های تجاری و سیاسی نیز به‌طور گسترده‌ای در حل اختلافات بین‌المللی مورد استفاده قرار می‌گرفت. اصولی چون بی‌طرفی، انتخاب داوران توسط طرفین و حل سریع اختلافات، همگی از ویژگی‌هایی بودند که در سیستم‌های داوری امروزی نیز به‌طور گسترده‌ای پذیرفته شده‌اند. (بیگدلی: ۱۴۰۰: ۴)

۲-۳- داوری بین الملل در قرن هجدهم

قرن ۱۸ میلادی دوره‌ای بود که در آن داوری بین‌المللی از یک ابزار غیررسمی و معمولی به یک روش قانونی و پذیرفته‌شده برای حل اختلافات بین‌المللی تبدیل شد. تأسیس معاهدات داوری، ایجاد نهادهای داوری دائمی، و تبیین اصول حقوقی توسط نظریه‌پردازان حقوق بین‌الملل، زمینه‌ساز استفاده گسترده‌تر از داوری در قرن‌های بعدی شد. با وجود چالش‌ها و مشکلاتی که در این دوره وجود داشت، داوری همچنان به عنوان ابزاری مهم برای جلوگیری از جنگ‌ها و کاهش تنش‌ها بین کشورها باقی ماند. این تحولات در نهایت منجر به شکل‌گیری نهادهای داوری مدرن مانند دیوان بین‌المللی دادگستری و مرکز داوری بین‌المللی در قرن ۲۰ شد که نقش مهمی در حفظ صلح و امنیت جهانی دارند. (میرمحمدی: ۱۳۹۰)

۴-۲- داوری بین‌المللی در عصر مدرن

داوری بین‌المللی در عصر مدرن به عنوان یکی از روش‌های حل و فصل اختلافات بین‌المللی در حوزه‌های مختلف، از جمله تجارت، حقوق بشر و مسائل محیط‌زیستی، به شدت اهمیت یافته است. داوری بین‌المللی در عصر مدرن به عنوان ابزاری مؤثر برای حل اختلافات حقوقی در سطح جهانی شناخته می‌شود. با این حال، باید چالش‌هایی که در این مسیر وجود دارد را در نظر گرفت و به دنبال راه‌حل‌هایی برای بهبود عملکرد این سیستم بود.

۳- انواع داوری

۱-۳- داوری داخلی و بین‌المللی

یکی از تقسیم‌بندی‌های داوری که به داخلی و بین‌المللی تقسیم می‌گردد، در برخی از کشورها مانند ایران دو رژیم حقوقی متفاوت حاکم است به طوری که هرگاه داوری داخلی باشد تابع مقررات قانون این دادرسی مدنی است در حالی که اگر بین‌المللی باشد تابع مقررات قانون تجاری بین‌المللی خواهد بود و می‌تواند در اختلافات زیادی که در قوانین شبه مدنی بوجود آید نیز حل و فصل گردد. داوری بین‌المللی یا حکمیت بین‌المللی روشی برای حل اختلافات بین‌المللی است که در آن طرفین به جای رجوع به نهاد قضائی، اختلاف خود را به یک داور مورد اعتماد خود ارجاع می‌دهند. رجوع به داوری ممکن است پس از پیدایش اختلاف یا در هنگام تنظیم قرارداد شرط داوری پیش‌بینی شود. از این روش حل اختلاف اکثراً در قراردادهای بین‌المللی تجاری استفاده می‌شود مهم‌ترین دلایل استفاده از داوری در عدم رعایت تشریفات زمان‌بر و در نتیجه سرعت آن و همچنین اعتماد نداشتن به بی‌طرفی دادگاه‌های ملی است. و همچنین در صورت بروز هرگونه اختلاف موضوع از طریق داوری حل و فصل شود که حتماً در قرارداد بین‌المللی این جمله باید ذکر گردد. بر این اساس بین مقررات ناظر بر داوری داخلی و بین‌المللی تفاوت‌هایی وجود دارد بدین صورت که در داوری داخلی دخالت و نظارت قانونی

نسبت به داوری بین المللی بیشتر است زیرا همه عناصر اختلاف و رسیدگی مربوط به یک نظام حقوق ملی است در حالیکه در داوری بین المللی مقر داوری ممکن است صرفاً محل داوری باشد و ارتباط معنا داری با اختلاف مورد نظر نداشته باشد. یکی دیگر از تفاوت هایی که بین داوری داخلی و بین المللی وجود دارد این دادرسی مدنی یا فوت یا حجر داور باعث از بین رفتن داوری و بطلان آن می شود در حالیکه در داوری بین المللی این چنین نیست.

۲-۳- داوری موردی و سازمانی

در داوری موردی طرفین نسبت به تاسیس یک دیوان داوری ویژه برای رسیدگی به اختلاف خود اقدام می کنند و دیوان مزبور پس از اتمام رسیدگی و صدور رای از بین می رود. به عبارت دیگر این دیوان تشکیل و پس از انجام منحل می شود. (شیروی: ۱۳۸۷: ۱۹۱) به طور خلاصه در تعریف داوری موردی می توان گفت که هر جا طرفین نسبت به داوری توافق کنند اما داوری آن ها از طریق سازمان یا موسسه ای انجام نشود داوری آن ها موردی تلقی می شود. در داوری موردی ببه طرفین توصیه می شود که در آیین دادرسی مدنی و نحوه پیشبرد داوری را از طریق توافق مشخص کنند و روند داوری را تحت کنترل قرار دهند. در داوری سازمانی طرفین از طریق کمک و مساعدت و خدمات یک سازمان داوری استفاده می کند و به این ترتیب اختلافات خود را از طریق حل و فصل می نمایند. در داوری سازمانی برای کلیه مراحل رسیدگی مواعد و زمان های معینی مقرر شده است و چنانچه طرفین برخلاف آن توافق نکرده باشند مدت زمان داوران شروع رسیدگی و استماع دعوا معین شده است.

۳-۳- داوری اختیاری و اجباری

ویژگی اساسی داوری اختیاری بودن است. داوری روشی است که طرفین برای حل و فصل اختلاف خود انتخاب می کنند. داوری متکی به به موافقتنامه داوری است و چنانچه موضوعی خارج از موافقتنامه داوری مورد رسیدگی داوری قرار گیرد قابل ابطال است. داوری اجباری در قانون حکمیت ۱۳۰۶ پیش

بینی شد به موجب ماده ۱ این قانون هرگاه در دعاوی حقوقی یکی از متداعین محکمه صلح بدایت و تجارت از محکمه تقاضا کند قطع دعوی به طریق حکمیت انجام گیرد محکمه طرف دیگر دعوی را به موافقت با این تقاضا تکلیف و مطابق مواد ذیل رفتار خواهد کرد مشروط به اینکه تقاضای حکمیت تا آخر جلسه به عمل آمده باشد. در داوری اجباری داورها موظف نبودند که در رسیدگی خود این دادرسی مدنی را رعایت کنند اما آنها نایستی بر خلاف قوانین و یا شرایط قرارداد حکمیت عمل کنند.

۴-۳- داوری تجاری و غیر تجاری

امروزه تجارت با داوری رابطه نزدیکی دارد و خیلی از تجار و شرکت های تجاری ترجیح می دهند که اختلافات خود را از طریق داوری حل و فصل کنند. به این جهت بسیاری از سازمان های داوری از دل اتاق های بازرگانی متولد شده اند. داوری تجاری بین المللی به حل و فصل اختلافات ناشی از معاملات و قراردادهای تجاری بین اشخاص حقیقی و حقوقی در کشورهای مختلف می پردازد. این نوع داوری معمولاً در زمینه هایی مانند:

- قراردادهای تجاری: شامل اختلافات مربوط به توافقات فروش، خرید، توزیع و نمایندگی

- سرمایه گذاری: حل اختلافات میان سرمایه گذاران خارجی و دولت ها، به ویژه در مورد

- معاهدات سرمایه گذاری

- حمل و نقل و لجستیک: مسائل مربوط به حمل و نقل بین المللی کالا، تحویل و خسارات

- حق مالکیت معنوی: اختلافات مرتبط با اختراعات، علائم تجاری، و حقوق نشر

۴-۴- نهادهای تجاری داوری بین المللی

نحوه حل و فصل اختلافات ناشی از سرمایه گذاری خارجی یکی از موارد مهم در حیطه حمایت از سرمایه گذاری خارجی است. نحوه حل و فصل اختلافات سرمایه گذاری از جمله مهم ترین موارد

مربوط به جذب و تشویق سرمایه گذاری خارجی است. در این جهت از سال ۱۹۶۲ بانک بین المللی ترمیم و توسعه به همراه کمیسیون اقتصادی سازمان ملل تلاش کردند که مرکزی را برای حل و فصل اختلافات مربوط به سرمایه گذاری پایه ریزی کنند. که نهایتاً منجر به تاسیس مرکز بین المللی حل و فصل اختلافات بین المللی (ایکسید) منجر شد.

۱-۴-۱ ایکسید

ایکسید از طریق انعقاد یک معاهده بین المللی تشکیل شده است. کنوانسیون حل و فصل اختلافات میان دولت ها و اتباع سایر دولت ها در چهارچوب بانک جهانی تنظیم و در ۱۸ مارس ۱۹۶۵ در واشنگتن تصویب شد و در ۱۴ اکتبر ۱۹۶۶ لازم الاجرا شد. ایکسید یا مرکز بین الملل برای رفع اختلافات سرمایه گذاری یک دیوان داوری مهم در زمینه اختلافات بین المللی است. هدف ایکسید گسترش توسعه اقتصادی از طریق ایجاد فضای مطلوب برای سرمایه گذاری می باشد. (شم آبادی: ۱۴۰۱: ۲۳۷) صلاحیت ایکسید منحصر در رابطه با اختلاف ناشی از سرمایه گذاری واجد ماهیت حقوقی می باشد که اختلاف بین یک دولت طرف کنوانسیون و تبعه دولت دیگری که آن دولت هم طرف کنوانسیون می باشد ایجاد شده است. و همچنین دو طرف بایستی به صلاحیت ایکسید رضایت داده باشند. بنابراین صرف عضویت در ایکسید برای رضایت کافی نیست و مرکز صلاحیت این مرکز محسوب نمی شود. رسیدگی تحت کنوانسیون ایکسید خود پسند هستند و از مداخله نهادهای خارج از ایکسید و مخصوصاً محاکم داخلی مستقل میباشند.

۲-۴-۱ اتاق بازرگانی بین المللی

اتاق بازرگانی بین المللی بهترین نهاد داوری بین المللی است و مقر آن در پاریس است این نهاد از سال ۱۹۲۳ شکل گرفته است. بارزترین ویژگی این نهاد کمک و راهنمایی اداری اجرایی است. اتاق بازرگانی بین المللی (ICC) با گسترش تعاملات اقتصادی بین المللی، مسائلی همچون تسهیل تجارت،

افزایش صادرات و همچنین بحث همگن سازی مقررات بین‌المللی؛ حمایت از توسعه صادرات و بخش خصوصی؛ و قدرت نفوذ دیپلماسی اقتصادی بیش از پیش اهمیت یافت. هدف این سازمان، دفاع از بخش خصوصی کشورها و تلاش برای توسعه و تسهیل تجارت داخلی و خارجی است. هم‌اکنون نزدیک به ۳ هزار متخصص، بدنه کاری ICC را در حوزه‌های گسترده و متفاوت تشکیل می‌دهند. ICC نمایندگی ۴۵ میلیون کسب و کار را در سراسر جهان برعهده دارد و ۱۰۸ کشور نیز در آن عضویت دارند. در همین راستا و بر اساس مأموریت ICC، محور فعالیت‌های آن بر سه حوزه اصلی متمرکز است:

۱. مقررات گذاری،

۲. سیاست گذاری، و

۳. داوری.

ICC و اتاق‌های بازرگانی باید مقررات موردنظر را به کشورها و دولت‌ها ارائه دهند تا با استفاده از آن مقررات میزان ریسک و خطا کاهش پیدا کند.

۳-۴- دیوان داوری بین‌المللی لندن

از سال ۱۹۹۸ و متعاقب ایجاد اتاق داوری پیشین لندن که در سال ۱۸۹۲ تشکیل شده بود استقرار یافته است. دیوان لندن صرف نظر از تابعیت طرفین به منظور رسیدگی به اختلافات ناشی از معاملات بازرگانی از جمله اختلافات مرتبط با سرمایه گذاری تشکیل شده است. این دیوان در سال ۱۹۹۸ تصویب شده است.

۴-۴- مرکز حل و فصل اختلافات مالی بین‌المللی

یکی از روندهای اقتصادی قابل توجه در دهه‌های اخیر، گسترش سرمایه گذاری بین‌المللی بوده است.

این امر با فراهم آوردن دسترسی به منابع مالی خارجی، فناوری و تخصص، به نفع کشورهاست. اما لازم به ذکر است که در این راستا فرصت های بیشتری برای ایجاد تنش بین سرمایه گذاران و دولت ها وجود دارد. مرکز بین المللی حل و فصل اختلافات سرمایه گذاری یک انجمن مستقلی را برای مصالحه و داوری این اختلافات فراهم می کند. کنوانسیون حل و فصل اختلافات سرمایه گذاری بین دولت ها و اتباع سایر کشورها در سال ۱۹۶۶ لازم الاجرا شد و تا امروز توسط ۱۵۶ کشور امضا و تصویب شده است

۵- بررسی نمونه هایی از پرونده های داوری

۱-۵- (پرونده خمکو)

در تاریخ ۱۲ ژوئیه ۱۹۶۶ تیرماه ۱۳۴۵ بین آموکو و شرکت ملی پتروشیمی قراردادی منعقد شد. طرفین توافق کردند که دستگاه مختلطی به نام خمکو به منظور احداث به منظور احداث تولید گوگرد مالیات استحصالی از گاز طبیعی و گاز نفت مایع حاصل از گاز طبیعی و فروش محصولات ایجاد نمایند. شرکت آموکو اینترنشنال اظهار می دارد که دولت جمهوری اسلامی ایران راسا طبق قرارداد متعهد شده است که برابر بندهای قرارداد اقدام نماید اما ناگهان این شرکت از ۵۰ درصد حقوق مالکانه خود محروم کرده است. طرفین در مورد توصیف و آثار حقوقی این حقایق اختلاف نظر دارند طرفین در مورد ضوابط ارزشیابی حقوق مالکانه و تعیین میزان خسارت و غرامت اختلاف نظر دارند. دیوان داوری کلی دستور مورخ ۲۲ نوامبر ۱۹۸۵ این درخواست را رد کرد ایران و شرکت آموکو اعتراضی به دستور تقدیم دیوان داوری نمودند دیوان تصمیم گرفت در برنامه رسیدگی به پرونده تغییراتی بدهد. نهایتا دیوان داوری بر مبنای مدارک تسلیمی و در نبود اعتراض مشخص از جانب خواندگان متقاعد شده است. (مظفری وهمکار: ۱۳۷۸: ۴۷) دولت جمهوری اسلامی ایران باید غرامتی به میزان ۵۰ درصد ارزش موسسه فعال

شرکت سهامی شیمیایی خارک در تاریخ ژوئیه ۱۹۷۹ بدون افزودن سودهای آتی از دست رفته به خواهان شرکت آموکو پردازد.

۲-۵- (پرونده کوستک)

وزارت دفاع ملی جمهوری اسلامی ایران متعهد است مبلغ ۶۰۰/۹۹۵ به اضافه بهره نرخ ۱۲ درصد در سال از تاریخ ۱۶ ژوئیه ۱۹۷۹ تا تاریخی که کارگزار دستور پرداخت به بانک امین را بدهد به اضافه هزینه داوری به مبلغ ۳۰/۰۰۰ دلار به خواهان کوستک پردازد و ضمناً مابقی ادعاهای متقابل مردود شناخته می شوند. بدینوسیله حکم جهت ابلاغ به کارگزار امانی به ریاست ایران تسلیم می گردد.

۶- تأثیر داوری بر تسهیل مبادلات تجاری و جذب سرمایه گذاری ها

داوری بین المللی یکی از ابزارهای کلیدی در تجارت جهانی است که به طور خاص می تواند به تسهیل مبادلات تجاری و جذب سرمایه گذاری های خارجی کمک کند. در دنیای پرچالش و پیچیده ای که تجارت بین المللی در آن انجام می شود، بروز اختلافات تجاری، مشکلات قانونی و فرهنگی، و همچنین نگرانی ها در خصوص امنیت سرمایه ها و اطلاعات، از جمله موانع اصلی بر سر راه رشد و گسترش تجارت جهانی و جذب سرمایه گذاری ها هستند. داوری بین المللی با ویژگی های منحصر به فرد خود، نقش مهمی در کاهش این موانع ایفا می کند و موجب تسهیل روند تجاری و جذب سرمایه گذاری ها می شود.

۱-۶- کاهش ریسک های حقوقی و تجاری

یکی از بزرگ ترین موانع در مبادلات تجاری بین المللی، ریسک های حقوقی است. در بسیاری از موارد، شرکت ها و سرمایه گذاران از حل و فصل اختلافات خود از طریق سیستم های قضائی ملی خودداری

می کنند، به ویژه اگر در کشور مقصد مشکلات قضائی و قانونی موجود باشد. سیستم های قضائی در کشورهای مختلف ممکن است با چالش هایی چون کندی رسیدگی، فساد، یا حتی تعصبات قضائی روبه رو باشند که می تواند موجب عدم اطمینان در تصمیمات قانونی شود. در اینجا، داوری به عنوان یک ابزار موثر برای حل این مشکلات وارد می شود.

- بی طرفی داوری: داوری به طور کلی از نظر حقوقی بی طرفانه است و طرفین اختلاف می توانند داورانی را انتخاب کنند که در زمینه خاص اختلاف تخصص دارند. این ویژگی موجب می شود که طرفین از هرگونه تعصب یا فشار سیاسی و حقوقی در محاکم ملی کشورها محافظت شوند.
- شفافیت و پیش بینی پذیری: داوری ها معمولاً به صورت شفاف و قابل پیش بینی برگزار می شوند، به ویژه با توجه به استانداردهای بین المللی موجود، مانند کنوانسیون نیویورک که اجرای آرا را در کشورهای مختلف تضمین می کند. این شفافیت در فرآیند حل اختلاف، اعتماد سرمایه گذاران و تجار را به طور قابل توجهی افزایش می دهد.

۲-۶- تسهیل تبادل تجاری با کاهش مشکلات فرهنگی و قانونی

در تجارت بین المللی، تفاوت های قانونی، فرهنگی و زبانی می تواند منجر به بروز مشکلات عمده ای در اجرای قراردادهای و توافقات تجاری شود. داوری بین المللی با ویژگی های خاص خود این مشکلات را کاهش می دهد.

- انعطاف پذیری در قوانین: یکی از ویژگی های بارز داوری این است که طرفین می توانند برای حل اختلافات خود قوانین بی طرف یا قوانین کشور ثالثی را برگزینند، که معمولاً مناسب تر و شفاف تر است. این انعطاف پذیری در انتخاب قوانین به طرفین این اطمینان را می دهد که اختلافاتشان با توجه به قوانین مناسب و منصفانه حل و فصل خواهد شد.

- رفع مشکلات فرهنگی: داورانی که برای حل اختلافات انتخاب می‌شوند، معمولاً تخصص‌هایی در زمینه‌های مختلف تجاری، حقوقی و فرهنگی دارند. این ویژگی موجب می‌شود که داوران به راحتی بتوانند اختلافات را با در نظر گرفتن مسائل فرهنگی، تجاری و حقوقی پیچیده بین دو طرف از کشورهای مختلف، حل و فصل کنند.

۳-۶- حفظ محرمانگی و امنیت اطلاعات تجاری

یکی دیگر از نگرانی‌های مهم در مبادلات تجاری، به‌ویژه در زمینه‌های سرمایه‌گذاری، افشای اطلاعات حساس است. در داوری بین‌المللی، برخلاف دادگاه‌های ملی که اغلب فرآیندهایشان عمومی است، اغلب اطلاعات و اسناد داوری محرمانه باقی می‌ماند. این ویژگی مخصوصاً در معاملات تجاری که شامل اطلاعات حساس و استراتژیک است، اهمیت بسیاری دارد.

- حفظ اسرار تجاری: در داوری، طرفین می‌توانند از محرمانگی اسناد و اطلاعات خود اطمینان حاصل کنند. این امر به‌ویژه در قراردادهای تجاری بین‌المللی و سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت که شامل اطلاعات حساس و استراتژیک است، می‌تواند منجر به کاهش نگرانی‌ها و اعتماد بیشتر طرفین شود.

- امنیت بیشتر برای سرمایه‌گذاران: سرمایه‌گذاران خارجی در صورت تضمین حفظ امنیت اطلاعات تجاری و استراتژیک خود، راحت‌تر می‌توانند وارد بازارهای جدید شوند. این امنیت اطلاعات، اعتماد به سیستم حقوقی و تجاری یک کشور را تقویت می‌کند و در نتیجه باعث جذب سرمایه‌گذاری بیشتر می‌شود.

۴-۶-۱ اجرای بین‌المللی آرا و تضمین‌های حقوقی

یکی از ویژگی‌های برجسته داوری بین‌المللی، توانایی اجرای آرا در سطح جهانی است. بر اساس کنوانسیون نیویورک ۱۹۵۸، آرای داوری می‌توانند در کشورهای مختلف اجرایی شوند، حتی اگر کشور صادرکننده رأی، با کشور محل درخواست‌کننده آن تفاوت‌های فرهنگی، حقوقی یا سیاسی داشته باشد. اجرای آرا در سطح جهانی: این ویژگی موجب می‌شود که طرفین بتوانند از رأی داوری در کشورهای مختلف استفاده کنند، بدون اینکه نگرانی از عدم اجرای آن وجود داشته باشد. این امر موجب می‌شود که سرمایه‌گذاران و تجار به سیستم داوری اعتماد بیشتری داشته باشند، زیرا می‌دانند که در صورت بروز اختلافات، تصمیمات داوری به‌طور جهانی قابل اجرا خواهد بود.

۴-۶-۵ کاهش هزینه‌ها و زمان رسیدگی به اختلافات

داوری به‌طور معمول روشی سریع‌تر و کم‌هزینه‌تر نسبت به محاکم قضائی سنتی است. در سیستم‌های قضائی ملی، رسیدگی به اختلافات ممکن است ماه‌ها یا حتی سال‌ها طول بکشد و هزینه‌های زیادی به طرفین تحمیل کند. در حالی که در داوری، به‌ویژه با فرآیندهای سازمان‌های داوری بین‌المللی نظیر ICC یا LCIA، رسیدگی به پرونده‌ها معمولاً سریع‌تر انجام می‌شود.

- کاهش هزینه‌ها: داوری معمولاً شامل هزینه‌های کمتری نسبت به فرآیندهای قضائی طولانی است. این کاهش هزینه‌ها به‌ویژه برای شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران خارجی که به دنبال حل سریع و مؤثر اختلافات خود هستند، اهمیت زیادی دارد.
- جلوگیری از توقف فعالیت‌های تجاری: با رسیدگی سریع به اختلافات، فعالیت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری متوقف نمی‌شود و طرفین می‌توانند به‌طور پیوسته به کسب‌وکار خود ادامه دهند.

۶-۶- تقویت روابط تجاری و جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی

یکی از اثرات بلندمدت داوری بین‌المللی این است که می‌تواند روابط تجاری میان کشورهای مختلف را تقویت کند. با توجه به اینکه داوری به‌عنوان یک فرآیند بی‌طرف و جهانی مورد پذیرش است، استفاده از آن به تقویت اعتماد متقابل میان تجار و کشورهای مختلف کمک می‌کند. این امر می‌تواند موجب تسهیل مبادلات تجاری و افزایش سرمایه‌گذاری‌های خارجی در کشورهای مختلف شود.

- اعتماد بیشتر به بازارها: به دلیل اینکه داوری فرآیندی شفاف، سریع و قابل اجرا در سطح جهانی است، سرمایه‌گذاران می‌توانند با اعتماد بیشتری وارد بازارهای خارجی شوند. این اعتماد موجب افزایش سطح سرمایه‌گذاری‌ها و مبادلات تجاری خواهد شد.
- ایجاد محیط تجاری پایدار: در نهایت، با استفاده از داوری بین‌المللی، یک محیط تجاری پایدار و کم‌ریسک برای طرفین ایجاد می‌شود. این محیط باعث جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی بیشتر و رشد مبادلات تجاری میان کشورها می‌شود.

نتیجه‌گیری

داوری بین‌المللی در حل اختلافات تجاری به‌عنوان یک ابزار مهم و کارآمد شناخته می‌شود که توانسته تاثیر عمیقی بر تسهیل مبادلات و سرمایه‌گذاری‌ها در سطح جهانی بگذارد. این روش حل و فصل اختلافات به دلیل ویژگی‌هایی چون بی‌طرفی سرعت تخصص و محرمانگی بسیاری از مشکلات و موانع قانونی موجود در دادگاه ملی را بر طرف کند و به شرکای تجاری و سرمایه‌گذاران این امکان را می‌دهد که به طور موثر و بدون ترس از تبعیض اختلافات خود را حل کنند. اولین تاثیر مثبت داوری تضمین اجرای احکام بین‌المللی است. با توجه به توافقات جهانی نظیر کنوانسیون نیویورک ۱۹۵۸ احکام داوری در بیش از ۱۶۰ کشور جهان قابل اجراست که این ویژگی باعث افزایش اعتماد به نفس در

سرمایه گذاری می شود و از این طریق جریان سرمایه گذاری بین المللی تسهیل می شود. علاوه بر این فرآیند داوری معمولاً از دادگاه های ملی سریع تر و انعطاف پذیر تر است که این امر بویژه در مبادلات تجاری با سرعت بالای تغییرات جهانی اهمیت دارد. دومین تاثیر کاهش ریسک های تجاری و سرمایه گذاری است با وجود یک سیستم داوری معتبر و مورد توافق طرفین خطراتی مانند تعارضات حقوقی ناشی از تفاوت های قوانین ملی به حداقل می رسد. این کاهش ریسک باعث ترغیب کشورها به سرمایه گذاری های بزرگ تر و بهبود روابط تجاری می شود. در نهایت ایجاد اعتماد بین طرفین تجاری از دیگر دستاوردهای مهم داوری است با وجود فرآیندهایی که در داوری به اجرای اصول بی طرفی و انصاف تاکید دارد که خود موجب توسعه روابط تجاری و سرمایه گذاری های بین المللی می گردد. در مجموع داوری به عنوان یک روش معتبر جهانی در حل اختلافات تجاری و تسهیل مبادلات و تقویت تجارت جهانی و ارتقای همکاری بین المللی می شود.

منابع و مأخذ

الف) منابع فارسی

- شیروی، دکتر عبدالحسین^{۱۴۰۲}، داوری تجاری بین المللی، سازمان مطالعه و تدوین کتب د
انشگاهی در علوم انسانی، پژوهشکده تحقیق و علوم انسانی، چاپ یازدهم، تابستان
- میر محمدی، معصومه سادات، ۱۳۹۰ مقایسه صلح پایدار در اندیشه انسان محور کانت و صلح عادلانه
در اندیشه متفکران شیعی^۱، نشریه معرفت ادیان، سال دوم، شماره چهارم، پاییز
- بیگدلی، محمدرضا، حقوق جنگ، حقوق محاصرات مسلحانه، انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی،
چاپ هفتم
- مظفری، احمد، نیک فر، مهدی، ۱۳۸۷، گزیده آرای دیوان داوری لاهه، انتشارات ققنوس، تهران
، چاپ اول
- شم آبادی، دکتر ابوالقاسم، ۱۴۰۱، حقوق بین الملل عمومی، انتشارات عدلیه، چاپ دوم
- اولادی، کامیار، ۱۳۹۹، تاملی بر آخرین تحولات قواعد داوری، یادداشت دعاوی داوری و حل
اختلافات
- شیروی، عبدالحسین^{۱۳۷۸}، تنظیم قرارداد داوری با توجه به قانون داوری تجاری بین الملل ایران،
مجله مجتمع آموزشی عالی قم، شماره ۳، پاییز
- جعفری لنگرودی، محمد جعفر^{۱۳۷۴}، ترمینولوژی حقوق، تهران چاپ احمدی

(ب) منابع لاتین

-Edmund Aloysius Walsh and Stephen Duggan, the history and Nature of international Relations , USA, ۱۹۶۹, p.۱۱۲

-Rence David, Arbitration in international Trade , Deventer, the Netherland, Kluwer law and Taxation Publishers, ۱۹۸۳, p.۵

-Sundra Rajoo, Instituional and Ad hoc Arbitration: Advantager and Disadvantage, The law Review, ۲۰۱۰ , p.۵۴۸

-Roebuck, D. – De Loynes de Fumichon, B., Roman Arbitration, London, ۲۰۰۴

(ج) سایت ها

<https://icc-iran.com/>

<https://www.nipna.ir/fa/newsagency>

<https://didad.ir/>

<https://karimilawfirm.com/>

<https://fa.m.wikipedia.org/>